Itäisen Suomen ohjelman toimeenpanon tilanne

Valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto
5.11.2025

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Hallituksen puoliväliriihessä priorisoimat strategiset toimenpide-ehdotukset

Kestävä kasvu ja investoinnit

Investointien edistäminen

- Investointien vauhdittamiseksi tuleviin elinvoimakeskuksiin perustetaan Itäisen ja Pohjoisen Suomen alueelliset investointitiimit, joiden tavoitteena on luoda selkeä toimintamalli tunnistamaan ja edistämään alueen investointeja
- Valmistelu huomioiden jo alueilla olevat toimintatavat ja verkostot, vuoropuhelu keskeisten sidosryhmien (kunnat/kaupungit, kehitysyhtiöt, uusyrityskeskukset, oppi- ja tutkimuslaitokset, yrittäjäjärjestöt, BF ym.) kanssa
  - ELY-keskuksilta saatu ehdotus, jatkotyöstö TEM ja ELY-keskukset
  - Toiminnan käynnistys elinvoimakeskuksissa 2026 alkaen

Rahoituksen pullonkaulojen avaaminen

- Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan maakunnille kohdennetaan 10 milj. euron yritystukivaltuus myönnettäväksi alueiden elinvoimaa tukeviin investointeihin mm. itärajan sulkeutumisesta aiheutuneiden vaikutusten kompensoimiseksi
  - Esitys myöntövaltuudesta sisältyy vuoden 2025 kolmanteen lisätalousarvioon

Puhtaan energian mahdollisuudet

Kantaverkon kehittäminen

- Puhtaan siirtymän investointien houkuttelemiseksi alueille hallitus päätti nostaa Fingridin investointikykyä 1 miljardilla eurolla, minkä jälkeen se on 5,2 miljardia euroa vuosien 2025–2034 kantaverkon investointiohjelmassa. Hallitus kiirehtii yhtiötä nopeuttamaan investointiohjelman toteuttamista välittömästi. Hallitus varautuu myöntämään Fingridille tarvittavan pääomituksen.
  - Fingridin ja Gasgridin jatkovalmistelun etenemistä seurataan säännöllisissä (TEM, VM, yhtiön hallituksen pj. kvartaali) tapaamisissa
  - Fingrid on päivittänyt pidemmän aikavälin sähköjärjestelmävisionsa vuodelle 2040 ja julkaissut luonnoksen kantaverkon kehittämissuunnitelmaksi vuosille 2026-2035, lopullinen suunnitelma julkaistaan loppuvuodesta 2025. Yhtiön arvion mukaan investointien kokonaissumma kohoaa 5,2 miljardiin euroon vuoteen 2035 asti katsottaessa.
  - Yhtiön ja sen hallituksen puolelta ei toistaiseksi ole nostettu esiin tarvetta pääomitukselle
- Itä-Suomen energiaintensiivisten investointien toteuttamiseksi selvitetään mahdollisuuksia 400kV siirtoyhteyden nopeuttamiseksi. Tarkoituksena on, että Fingrid käynnistää Huutokoski–Kontiolahti-hankkeen ympäristövaikutusten arviointiprosessin mahdollisimman pian
  - YVA-selvityksen kilpailutuksen valmistelu on käynnissä, varsinainen YVA-työ keväällä 2026 (maastotyöt sulan maan aikana). Hankkeen YVA-arviointiohjelma valmistuu tämänhetkisen tiedon perusteella loppusyksystä 2026 ja arviointiselostus loppuvuodesta 2027

Kestävä matkailu

Luontomatkailun edistäminen

- Metsähallituksen luontomatkailun toimenpidekokonaisuus sisältää laadun parannusta ja kehittämistoimia muun muassa esteettömyyden, saavutettavuuden, vesiretkeilyinfran ja maastoliikenneväylien osalta. Osana luontomatkailun toimenpidekokonaisuutta päivitetään Repoveden ja Tiilikkajärven kansallispuistojen hoito- ja käyttösuunnitelmat.
- Resursseja tullaan kohdentamaan korjaus- ja uusinvestointeihin, (rakennukset, rakennelmat, reitit, tiet, palvelurakenteet), kulttuuriperintökohteiden asiakasturvallisuuteen ja kestävyyteen, suunnitteluun sekä em. kansallispuistojen hoito- ja käyttösuunnitelmien päivitykseen.
- Toimenpiteet tukevat Suomen matkailustrategian ja kansallisen luonnon virkistyskäytön strategian toimeenpanoa. Toimenpiteet valitaan siten, että niillä on **paras mahdollinen sysäysvaikutus itäisen Suomen hyvinvointiin ja kilpailukykyyn**.

    - Toimenpiteiden suunnittelun ensimmäinen vaihe 08/25, Itäinen Suomi toinen Metsähallituksen Luontopalveluiden pilottikohde rahoituksen kohdentamisen uudessa toimintamallissa -> suunnittelu käynnistyy tarkemmin vuoden 2026 tuotantosuunnitelman valmistuttua (loka-marraskuu 2025)

Turvallisuus, huoltovarmuus ja omavaraisuus

Toksikologisen osaamisen keskus

- Kuopioon perustetaan poikkihallinnollinen toksikologisen osaamisen keskus, jonka tehtäviin kuuluu muun muassa ihmiseen haitallisesti vaikuttavien kemikaalien tutkiminen, toksikologisten riskiarviointien kehittäminen ja ylläpito sekä uusien toksikologien koulutukseen osallistuminen yhteistyössä yliopistojen kanssa
- Valmistelua koordinoi THL, muita keskeisiä toimijoita ovat Itä-Suomen yliopisto ja TTL. THL:n toimintaa on ideoitu ja ryhmitelty alustavaksi toimintasuunnitelmaluonnokseksi.
- Seuraavassa vaiheessa jatkotyö eri osapuolien kanssa toimintasuunnitelman työstämiseksi ja keskustelut mm. kokonaisturvallisuuden osaamiskeskuksen ja Kuopion kaupungin kanssa
    - Suunnittelutyö on jatkunut syksyllä eri osapuolien kesken THL:n johdolla

Saavutettavuus

Lentoyhteydet

- Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta päätti toukokuussa jatkaa Helsinki-Vantaan sekä Joensuun, Jyväskylän, Kajaanin, Kemi-Tornion, Kokkola-Pietarsaaren ja Porin lentoasemien välisistä lennoista tehtyjä sopimuksia 27.2.2028 saakka. Päätös pohjautuu kevään kehysriiheen. Savonlinnan lentoyhteyksistä valtio kustantaa puolet.
  - Traficom on tehnyt Finnairin kanssa sopimuksen optiokaudesta, jolla varmistettiin lentojen jatkuminen Joensuuhun, Jyväskylään, Kajaaniin, Kemiin ja Kokkolaan 27.2.2028 asti.
  - Savonlinnan kaupunki ja Traficom järjestivät lentoliikenteen kilpailutuksen Helsingin ja Savonlinnan välisten reittilentojen hankkimiseksi ajanjaksolle 19.1.2026–15.12.2028. Tarjouskilpailun voittajaksi on valittu BASe Airlines Ltd.

Raideliikenne

- Savon radan nopeuttaminen ja kapasiteetin kasvattaminen
  - Suunnittelun lisävaltuus nostettiin vuoden 2025 toisessa lisätalousarviossa 1,2 milj. eurolla 3,0 milj. eurosta 4,2 milj. euroon. Valtuuden tarkistaminen aiheutuu suunnitelmalaajuuden muuttumisesta, ja sillä varmistetaan suunnitelmavalmiuden nosto koko hallituksen investointiohjelman Kouvola—Kuopio-rataosan hankekokonaisuuden osalta
  - Savon radan nopeuttamisen toteuttamiseksi vuoden 2026 talousarvioesityksessä 40,8 milj. euron valtuus (aiemmin on jo myönnetty yhteensä 4,2 milj. euroa suunnitteluun) , määrärahat vuosille 2026-2029
  - Hanke alkaa v. 2026 aikana pohjatutkimuksilla ja valmistelevilla töillä. Nopeudennoston arvioidaan valmistuvan vuoden 2029 loppuun mennessä.

Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukemisen määräraha

- Itäisen ja Pohjoisen Suomen ohjelmien toimeenpanoon kohdennetaan 16,1 miljoonan euron alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukemisen määräraha. Itäisen Suomen ohjelman osuus on 12 milj. euroa ja Pohjoisen Suomen ohjelman 4,1 milj. euroa. Määräraha kohdennetaan ohjelmien teemojen mukaisiin, isoihin, ylimaakunnallisiin hankekokonaisuuksiin joilla haetaan laajaa vaikuttavuutta ja alueiden välisen yhteistyön vahvistamista
  - Valtioneuvosto päätti myöntövaltuuden kohdentamisesta lokakuussa, hallinnoiva viranomainen Etelä-Karjalan liitto asettaa hankekokonaisuudelle ohjausryhmän hakumenettelyä, hankkeiden arviointia sekä ohjausta varten

Itäisen Suomen erityisedustaja

- Kauppaneuvos Harri Broman on nimetty erityisedustajaksi tukemaan erityisesti Itäisen Suomen ohjelman strategisten toimenpide-ehdotusten nopeaa toimeenpanoa. Erityisedustajan tehtävänä on koordinoida alueen toimijoiden yhteistyötä.
- Erityisedustajan tehtävänä on muun muassa laatia esitys erityistalousaluekonseptista kokeiltavaksi Itä-Suomessa jollakin konseptin laadinnan yhteydessä tarkkarajaisesti määritellyllä alueella.
  - Erityisedustajan työ on käynnistynyt keväällä 2025, toimikausi päättyy 31.3.2026

Muita toimia

Kestävän matkailun kasvuohjelma

- Valtioneuvosto kohdensi kestävän matkailun kasvuohjelmalle 2,0 miljoonan euron alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukemisen määrärahaa lokakuussa 2024
- Vuoden 2028 helmikuun loppuun jatkuvaa kasvuohjelmaa toteuttaa Visit Finland
- Toimenpidekokonaisuus koostuu markkinoinnin, myynninedistämisen, saavutettavuuden parantamisen sekä alueen kilpailukykyä vahvistamisen toimenpiteistä. Kilpailukykyä vahvistavat toimenpiteet ovat kestävän matkailun kehitystyötä sekä tiedolla johtamisen vahvistamista.
  - Esimerkkejä toimenpiteistä: ensimmäiset mediamatkat totutettu, myynninedistämistapahtumat Euroopassa marraskuussa yhdessä alueorganisaatioiden ja yritysten kanssa, markkinoinnin kattokonseptin ja imagokampanjan suunnittelu viimeistelyvaiheessa, hakusanamarkkinoinnin kartoitus

Metsäbiotalouden kasvuohjelma

- Valtioneuvosto kohdensi Itäisen Suomen metsäbiotalouden uudet avaukset -kasvuohjelmalle alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukemisen määrärahaa 2,474 milj. euroa joulukuussa 2024. Kasvuohjelma kokoaa yhteen sektorin toimijat ja kytkennät liittyen puhtaaseen siirtymään, hiilineutraalisuuteen, energiaan ja digitalouteen.
  - Kasvuohjelman rahoittavana viranomaisena toimiva Pohjois-Karjalan maakuntaliitto on myöntänyt rahoituksen kolmelle ylimaakunnalliselle hankkeelle
    - Puurakentamisen kehitysalusta
    - Kestävää arvonlisää Itä-Suomen metsäbiotaloudesta (KELMI)
    - ISKU – Itäinen Suomi Kohti Uutta teknologiaa ja yritystoimintaa CCUS-tutkimus- ja teknologiakeskuksella

Kiitos!

hanna-maria.urjankangas@gov.fi